

передумови та пріоритетні напрями вдосконалення / В. Голян, Т. Мельник, М. Шестак // Економіст. – 2014. – № 6. – С. 22–28.

3. Малюта Л. **Стратегічне управління інноваційним розвитком лісопромислового комплексу** [Електронний ресурс] / Л. Малюта, Ю. Спиридонова // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2011. — Вип. 2 (5). — Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf>.

Рецензент: д.е.н., професор Хвесик М.А.

УДК 628.157

К. В. ПАВЛОВ

СУТНІСТЬ ТА ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сутність фінансово-економічної безпеки, визначено внутрішні та зовнішні загрози, які впливають на фінансово-економічну безпеку країни. Запропоновано пріоритетні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Ключові слова: Система фінансово-економічної безпеки, фінансово-економічні загрози, національне господарство.

The article deals with the essence of the concept of financial security, Internal and external threats that affect the state of the financial and economic security. Directions to strengthen financial and economic security of Ukraine.

Ключові слова: Система фінансово-економічної безпеки, фінансово-економічні загрози, національне господарство.

Вступ. Як показує світовий досвід, високий рівень фінансово-економічної безпеки є гарантією незалежності держави, визначальною передумовою її стабільного розвитку економіки і суспільства. Між тим, однією з основних проблем

сьогодення в Україні є підвищення рівня загроз фінансово-економічній безпеці розвитку національного господарства.

Дослідженню проблем фінансово-економічної безпеки держави присвячено теоретичні роботи таких відомих вітчизняних науковців, як З. Варналій, О. Власюк, А. Гальчинський, М. Єрмошенко, М. Коваленко, Н. Реверчук, В. Мунтіян, О. Барановський, І. Мазур. Проте, в них не повною мірою досліджено сутнісну природу та складові фінансово-економічної безпеки. Не сформовано чітку систему заходів щодо її зміцнення в сучасних умовах господарювання.

Постановка завдання. Проведення аналізу основних індикаторів зовнішніх і внутрішніх загроз фінансово-економічній безпеці України. На основі отриманих результатів пошук напрямків щодо її посилення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансово-економічна безпека країни, з однієї сторони, є важливою складовою системи національної безпеки, що формує захист національних інтересів, з іншої – є безпосередньою умовою дотримання і реалізації національних інтересів щодо забезпечення фінансування, формування доходів та витрат тощо.

Відповідно до ЗУ «Про основи національної безпеки України» національна безпека розглядається як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізація реальних та потенціальних загроз національним інтересам [3].

Фінансово-економічна безпека - це важлива складова держави в цілому, яка є багаторівневою системою, що складається з ряду підсистем, кожна з яких має власну структуру і характер розвитку (рис. 1).

До основних принципів фінансово-економічної безпеки відносяться:

- ефективність фінансової системи, здатність забезпечувати досягнення стратегічних та тактичних цілей розвитку держави;
- незалежність фінансової системи, здатність держави самостійно визначати цілі, механізми та шляхи її функціонування;

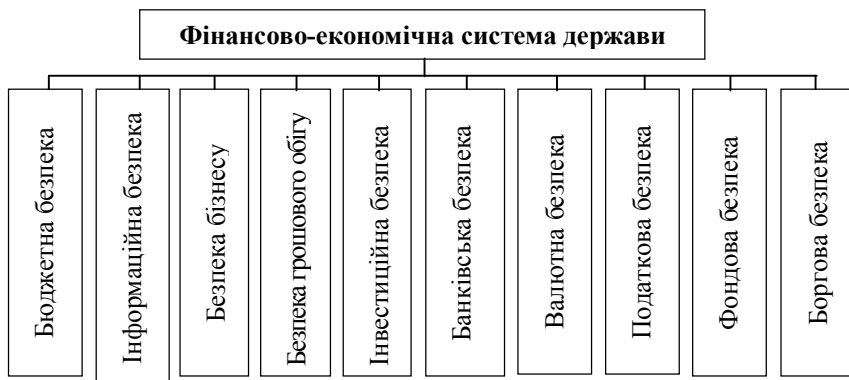

Рис. 1. Структура фінансово-економічної безпеки держави

- конкурентоспроможність фінансової системи, здатність повноцінно виконувати свої завдання та функції в умовах існування та впливу фінансових систем інших країн та світових фінансових агентів [6].

На сучасному етапі розвитку України мають місце загально визнані зовнішні та внутрішні загрози фінансово-економічної безпеки держави. До яких належать:

- нерозвиненість сучасної фінансової інфраструктури;
- зростання зовнішньої заборгованості;
- нераціональне використання іноземних кредитів;
- нерегульований приплив в Україну іноземного капіталу та надання йому переваги порівняно з вітчизняним;
- надмірна відкритість економіки України, не виважена лібералізація зовнішньоекономічної діяльності;
- відсутність експортно-імпортної збалансованості.

До внутрішніх загроз відносяться:

- недосконала фінансово-бюджетна система, неефективність системи контролю за витратами бюджетних коштів, невчасне прийняття Державного бюджету;
- недосконала грошово-кредитна політика держави;
- неефективність податкової системи, масове ухилення від сплати податків;
- надмірний дефіцит Державного бюджету;
- зростання рівня «тіньової» економіки та посилення її криміналізації;

- істотна виснаженість ключових джерел фінансових ресурсів і прибутку суб'єктів господарювання, доходів бюджетів усіх рівнів, амортизаційних відрахувань, ресурсів цільових фондів тощо;

- нелегальний вивіз з України капіталу, переховування валютних цінностей за кордоном та в офшорах;

- недостатній державний контроль за здійсненням експорту та імпорту;

- нерозвиненість сучасної інфраструктури підтримки конкурентоспроможності українського експорту.

Поряд з цим, в результаті проведеного аналізу виявлені найбільш небезпечні загрози фінансово-економічній безпеці України, а саме:

- втрата виробничого потенціалу із-за високого зносу основних фондів. Знос машин і обладнання хоча і скоротився, але все ще знаходиться в критичному стані і склала більше 65%;

- зовнішній борг, небезпека загострення фінансової кризи. Валовий зовнішній борг України на кінець 2013 року склав 134,4 млрд дол. США, а темп зниження становить 78,1 % що на 21 піп. нижче показника у 2012 році [1];

- недостатня інвестиційна активність. За даними Держстату у 2013 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено 55,7 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій (у формі акціонерного капіталу), що становить 1 % росту відповідного періоду 2012 року;

- низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції. На світовому ринку конкурентоспроможність визнано менше 1% українських товарів та послуг. Водночас економіка України на 70% залежить від експорту;

- високий рівень бідності населення і критично низька якість життя населення. За якістю життя Україна займає 71 місце серед 142 країн світу [1];

- відтік капіталу. Експертами відмічено, що за першу половину 2013 року в офшори з України було виведено більше 33 млрд дол. США.

Як видно з порівняння загально визнаних та визначених в процесі дослідження загроз фінансово-економічній безпеки більшість з них, або співпадають, або так чи інакше перетинаються за своїм змістом. Все це негативно впливає на

рівень захищеності національного господарства і вимагає внесення суттєвих коректив в організацію системи забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Наведена вище ілюстрація загроз і відхилень основних показників фінансово-економічної безпеки від своїх поргових значень дуже важлива - з позиції їх запобігання та прогнозування. Вони слугують основою для розробки заходів щодо їх усунення.

Для забезпечення фінансово-економічної безпеки, особливо в умовах розвитку процесів європейської інтеграції, потрібно розробити певну програму заходів направлених на реалізацію національних інтересів. Адже, сучасні тенденції глобалізаційних фінансово-економічних і соціальних процесів узагальнюють вимоги та параметри ефективного економічного розвитку окремих суб'єктів світової економіки.

До головних завдань, які стоять перед керівництвом держави у сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки слід віднести:

- активізація боротьби з тінізацією економіки;
- збалансування розвитку бюджетної сфери;
- забезпечення захищеності національної валюти;
- забезпечення інформаційної безпеки;
- здійснення виваженої політики внутрішніх і зовнішніх запозичень.

Таким чином в сучасних умовах економічного розвитку України в першу чергу слід рухатися в напрямку вдосконалення:

- зовнішньо економічної політики - профіцит платіжного бюджету по торгівельним операціям; зменшення відкритості економіки країни шляхом зростання внутрішнього ринку; скорочення загального зовнішнього боргу.

- валютної політики - стабілізація валютного курсу до гривні; зменшення «доларизації» економіки країни.

- грошово-кредитної та банківської політики - підвищення монетизації економіки; застосування цільового підходу до емісії грошової маси; відновлення ліквідності банківського сектору економіки та запобігання банкрутства системних банків;

- податкову політику - зменшення податкового тиску на вітчизняних виробників товарів та послуг; стимулювання попиту шляхом зменшення податкового навантаження на споживання; раціоналізація структури податкової системи;

обмежений податковий протекціонізм; податкове стимулювання ефективної зайнятості населення.

- державної боргової політики - зменшення загального державного боргу; скорочення зовнішнього боргу; скорочення внутрішнього боргу.

Висновки. Можемо стверджувати, що стан фінансово-економічної безпеки є головним критерієм оцінки ефективності державної політики і діяльності владних структур. Саме тому так важливо на сучасному етапі розвитку нашої держави здійснити необхідні заходи, що стосуються підвищення рівня фінансово-економічної безпеки України.

Бібліографія

1. **Державна служба статистики України.** [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Єрмошенко М. М. **Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення** / М. М. Єрмошенко / – К. : КНТУ, 2001. – С. 33.

3. Закон України **«Про основи національної безпеки України»** від 19.06.2003 № 964 – IV. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

4. **Зовнішній борг України.** [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71174>.

5. **Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України за редакцією академіка НАН України С. І. Пирожкова** – К., НІПМБ, 2003. – 42 с.

6. Ситник Г. П. **Державне управління у сфері національної безпеки** (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник – К. : НАДУ, 2011. – 730 с.

Рецензент: д.е.н., професор Левицька С. О.